

самоврядування на основі їх розуміння як забезпечувальної діяльності щодо суспільних перетворень.

Список використаних джерел та літератури:

1. Музиченко Г. В. Концептуалізація державної політики країн пострадянського простору в умовах глобалізаційних змін: Монографія. Одеса: Друкарський дім, 2012. 394 с.

2. Маслов Ю. К. Центральна та Східна Європа в пошуках сучасної системи влади: Монографія. Одеса, 2015. 422 с.

*Петроє Ольга Михайлівна, доктор наук з державного управління, доц.,
директор Інституту експертно-аналітичних та наукових досліджень
НАДУ при Президентові України*

СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах глобалізаційних викликів одним із основних чинників успішного розвитку регіонів стає їх здатність перейти на шлях парадигми сталого розвитку й, таким чином, забезпечити конкурентоспроможність та реалізацію стратегічних завдань нової регіональної політики. Посилена увага до регіонального розвитку на сучасному етапі обумовлена можливостями регіону адекватно реагувати на сигнали внутрішньої й зовнішньої кон'юнктури, а також гнучко адаптуватися до змін параметрів економіки у напрямі підтримки соціального середовища. Як показують результати останніх досліджень в сфері регіоналізму, основою сталого розвитку регіону може стати його інноваційна екосистема, що інтегрує науково-технологічний, інвестиційний і людський потенціали на засадах мережевої організації соціально-економічної діяльності.

У цьому контексті, проголошений курс на модернізацію суспільно-політичних відносин в Україні, що передбачає створення нової соціально-економічної системи держави, повинен враховувати розвиток її регіональної компоненти, у тому числі, формування внутрішніх мотиваційних інститутів, що забезпечують збалансований розвиток регіонів на основі залучення творчого потенціалу населення.

На нашу думку, з урахуванням положень сучасних теорій модернізації та розвитку регіональної господарської діяльності й особливостей переходу від ринкової, зокрема зовнішньоторговельної моделі до управлінської моделі регіонального розвитку (моделі публічного управління) на основі залучення інвестицій та інновацій постає проблема створення засад нової політики регіону. В той же час,

процес формування нової парадигми соціально-економічної системи нерозривно пов'язаний з вдосконаленням механізмів державного регулювання регіонального розвитку, що в умовах здійснення системних реформ є вкрай важливим та необхідним, адже подолання так званих «провалів ринку» та «провалів держави» можливо за рахунок індивідуального підходу щодо вироблення результативних механізмів державного стимулювання розвитку регіональних господарських систем у контексті загальнонаціональних пріоритетів та інтересів розвитку, що потребують відповідного законодавчого підґрунтя.

Управління сталим розвитком регіональних соціально-економічних систем здійснюється в рамках регіональної політики, яка є оформленою системою правових, організаційних, інституційних і фінансово-економічних заходів, що визначають діяльність національних органів державної влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, об'єднань бізнесу та інших інститутів громадянського суспільства. Одним із основних завдань імперативу управління розвитком регіону стає вибудовування ресурсної збалансованості. У свою чергу формування економічної політики системи цілей, яка повинна відповідати вимогам узгодженості, внутрішньої ієрархії, координації має спиратися на баланс інвестиційної, інноваційної, промислової, кластерної, інформаційно-комунікаційної, соціальної регіональної політики. Підвищення якості життя населення можливо тільки в тому випадку, коли регіональна політика виходить із принципів сталого збалансованого розвитку регіону та концепції соціального діалогу.

В системі державного управління соціальний діалог являє собою систему цілей, завдань, функцій, принципів, форм і механізмів, які сприяють узгодженню інтересів між працівниками, роботодавцями, державою та іншими соціальними групами, забезпечують прийняття та реалізацію легітимних рішень уряду і соціальних партнерів (працівників, роботодавців) щодо розв'язання завдань у сфері соціально-трудова та соціально-економічних відносин на міжнародному, національному, галузевому, регіональному, місцевому рівні і на рівні підприємства з метою забезпечення збалансованого соціального і економічного розвитку суспільства [1]. В умовах сьогодення глобалізація і швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій прискорили динаміку соціально-економічного розвитку та суттєво позначаються на формуванні сучасної структури й виборі методів державного управління. На зміну традиційно ієрархічним, авторитарним і

нормативним моделям приходить нова модель публічного управління, в основі якої - соціальний діалог.

Слід зазначити, що в Україні напрацьована розгалужена законодавча база щодо соціального діалогу, яка включає конвенції МОП, Європейську соціальну хартію, інші міжнародні акти, закони України, укази Президента України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України. Основними формами соціального діалогу, які сьогодні реалізуються на практиці в частині обміну інформацією між Сторонами, консультації, колективні переговори, змістом яких є вироблення та узгодження позицій Сторін щодо реалізації соціально-економічної політики держави. В умовах інтеграційних устремлень України, слід звернути особливу увагу на документи ООН та МОП, які закликають до інституційного забезпечення сталого розвитку на основі партнерства між державним, приватним секторами та організаціями громадянського суспільства. Зокрема, МОП просуває і заохочує тристоронню модель співпраці (так званий трипартизм — діалог між урядом, профспілками та організаціями роботодавців). Проте, на основі досвіду в країнах ЄС, важливою є участь у соціальному діалозі громадських організацій різного спрямування, а не тільки профспілок і об'єднань роботодавців.

На регіональному рівні, сприяючи формуванню спільних підходів та погодженню напрямів і заходів регіонального публічного управління соціальний діалог між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, організаціями роботодавців і профспілок є ефективним інструментом дієвої політики у напрямі формування соціально орієнтованої ринкової економіки сталого розвитку, в центр уваги якої - забезпечення прав людини та підвищення якості життя населення громади в цілому. Соціальний діалог започатковується на технології добровільних багатосторонніх ініціатив й покликаний бути драйвером реформ децентралізації та інституціональних інновацій в публічному управлінні, забезпечуючи консенсус, прозорість, відкритість, політичну та соціальну відповідальність учасників. Тобто, стає інтегратором ефективної співпраці усіх секторів суспільства.

Засуговують на увагу системні дослідження, в яких розроблено модель реалізації соціального діалогу в системі регіональних економічних відносин, що містить три щаблі (міжособистісний/локальний; міжгалузевий, регіональний/міжрегіональний/міжнародний), визначає основних учасників та посередників у формуванні соціального діалогу в регіональних економічних відносинах, що дає можливість визначити напрями й резерви накопичення соціального капіталу як в середині

регіону, так і поза його межами; механізм інтеграції соціального діалогу в систему економічних відносин на регіональному рівні, який обґрунтовує необхідність його впровадження для кожної групи учасників через мотиви, які надають первинний поштовх для початку процесу комунікації й передбачають можливість обрати конкретні джерела фінансування спільних дій, наявність яких саме є гарантією реалізації реальних спільних заходів у чітко визначені терміни [2]. В той же час багато проблем формування соціального діалогу на регіональному рівні залишаються все ще не дослідженими. Це пояснюється перш за все тим, що сама концепція соціального діалогу постійно знаходиться у стадії формування.

Також важливо враховувати, що розробка окремих рекомендацій щодо формування тих чи інших типів регіональних політик на основі соціального діалогу лише недавно почала здійснюватися на практиці, коли помітною стала дія інституту самоврядування в Україні. Зокрема, актуальними залишаються питання, підняті для обговорення учасниками круглого столу «Стан, виклики та ризики в царині соціального діалогу як чинника управління стійким розвитком країни», які обговорили ідею подальшої модернізації соціального діалогу та запропонували звернутися до Кабінету Міністрів з ініціативою щодо внесення змін до законів України «Про соціальний діалог», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», «Про профспілки, їх права та гарантії діяльності» та «Про колективні переговори та угоди» задля приведення цих документів у відповідність до положень Конституції та ратифікованих Україною Конвенцій Міжнародної Організації Праці №87 та №98. Окрім іншого, пропонується надати право брати участь у колективних переговорах з підписання угод на всіх рівнях разом з урядом та профспілками громадським організаціям підприємців, які користуються найманою робочою силою. Водночас, справедливо наголошується на необхідності врегулювати соціальну відповідальність роботодавців за наповнення бюджетів усіх рівнів та фондів соціального захисту населення в межах укладеної Генеральної та інших угод [3]. Особливо потребують актуалізації питання регулювання процесу формування моделей соціального діалогу (на тристоронній основі) на регіональному рівні та рівні місцевих громад, які б активізували роль організацій підприємців та роботодавців у розробці і реалізації програм сталого розвитку в умовах децентралізації влади.

Таким чином, формування ефективної моделі соціального діалогу в системі публічного управління регіональним розвитком має потужний потенціал щодо вирішення важливих економічних та соціальних

завдань, серед яких демократизація соціально-економічних відносин, досягнення соціального консенсусу/компромісу між сторонами в суспільстві; формування системи договірної економіки; просування соціального миру та інше. В умовах сьогодення, з урахуванням принципів децентралізації влади, вирішення зазначених вище завдань потребує глибинної модернізації чинної моделі публічних комунікацій між владою та громадськістю, вироблення та надання соціальним партнерам на місцевому рівні інструментарію для ефективних публічних комунікацій, а також досягнення спільних шляхів вирішення проблем соціально-економічного розвитку територій.

Список використаних джерел та літератури:

1. Петрос О.М. Соціальний діалог у державному управлінні : європейський досвід та українські реалії : монографія. К. : НАДУ, 2012. 304 с.

2. Зеленко О.О. Розвиток економічних відносин на засадах соціального діалогу: регіональний аспект : монографія. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. 348 с.

3. Соціальний діалог є визначальним чинником управління сталим розвитком держави [Електронний ресурс]. URL: <http://www.golos.com.ua/article/294779>.

*Федулова Любов Іванівна, доктор економічних наук, професор,
завідувач Центру досліджень економічної політики,
Інститут експертних та наукових досліджень Національної
академії державного управління при Президентові України*

КУЛЬТУРНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Сьогодні процес децентралізації влади, започаткований на принципах Європейської хартії місцевого самоврядування, – одне із стратегічних завдань розвитку України як демократичної держави. Досягнення таких завдань можливе за умови проведення окремих секторальних реформ, оскільки кожне завдання вимагає зміни в змісті роботи не лише органів місцевого самоврядування, а й значної кількості місцевих органів виконавчої влади. До числа секторів, які обов'язково попадають під вплив реформи децентралізації в Україні, належить і культура.

У сучасному суспільстві сфера культури все частіше розглядається як рушійна сила соціально-економічного розвитку території, вона невід'ємна від інших сфер життя суспільства, у тому числі і від